

SZAKMAI BESZÁMOLÓ

EFOP-5.2.4-17-2017-00008

Színház az egész: TIE-rendszerű új színházi nevelési módszer adaptálása, kiterjesztése a Balaton környékén

2020.08.26. Záró konferencia

A „Színház az egész: TIE-rendszerű új színházi nevelési módszer adaptálása, kiterjesztése a Balaton környékén” elnevezésű projekt záró konferenciáját 2020. augusztus 26-án tartottuk meg, Balatonszemesen, a konzorciumvezető településén. A záró konferencián a projektbe bevont megvalósítók, résztvevők mindhárom konzorciumi tag részéről jelen voltak.

A záró konferencián áttekintettük a projekt egészét, elsősorban a pályázati projektben résztvevő tanulók fejlődési irányait, a kezdeti, bemeneti mérés óta eltelt időszak, tehát a két év szakmai munkáját, és annak hatását a gyerekek képességeire, affinitására vonatkozóan.

A konferencia résztvevőit *Kenese Szilvia*, a Területi Művelődési Intézmények Egyesületének elnöke köszöntötte, majd mindhárom művelődési ház vezetője beszámolt az általuk képviselt projektbeli iskola csoportjának szakmai munkájáról, a szakmai megvalósítóként közreműködő pedagógusok tapasztalatairól, a közoktatási és közművelődési kapcsolódási pontokról, vagyis az érdemi tanulmányi és tanórán kívüli eredményekről, fejlődési szakaszokról.

Ami a bevont 100 tanuló esetében szinte mindenhol tetten érhető, hogy a színházi nevelés révén elért érzékenyítés, a gyerekek egymás iránti kíváncsisága, segítőkészsége, figyelme és megértő képessége határozott fejlődést és javulást mutatott, és a közbenső konferencia óta eltelt időszak alatt még hatékonyabbá vált. Ez azt jelenti, hogy trendszerű változást sikerült elérni a tanulók készség szintű fejlődésében, amely elsősorban az alábbi képességeket érintette: kreativitás, empátia, perspektív gondolkodásmód, vizualitás,

verbális és non-verbális kommunikáció, egyéni hatáskeltés, határozottság és döntési képesség, esztétikai érzék, irodalmi és színházi alapú műveltség.

A projektben alkalmazott három különböző modul egymásra épülése, vagyis a drámajátékos, színházi nevelési, filmes programok stratégiai szintű modulrendszeré váltak, amelyben a helyi értékpontok segítettek a mikrokörnyezet, a települési társadalom összetételének és működésének megismerésében, átláthatóságában, és az alkalmazott tanítási dráma és színházi nevelési módszertan gyakorlatias tapasztalatúvá tételében. A pedagógusok mentorálási, korrepetálási, ismétlő, illetve kontroll funkciója elengedhetetlen részét képezte a projektbeli szakmai tevékenységeknek, hiszen a szakemberek által megvalósított programmodulok folyamatos szinten tartása tette lehetővé egyrészt az egyéni fejlődési útvonalak megerősítését, ezek naplóban történő rögzítését, dokumentálását, a differenciált pedagógia alkalmazását, másrészt a bemutatásra került színházi előadás valós színházi, valamint tanítási értékének megerősítését.

A konferencián **Tóth Zsuzsanna** meghívott drámapedagógus, közművelődési szakértő ismertette a legfőbb szakmai pontokat, amelynek a projekt során érvényesülnie kellett. Prezentációjában kiemelte: gyakorlati tanácsokat adni pedagógusoknak – a hátrányos (sőt, halmozottan hátrányos) helyzetű tanulók fejlesztése, társadalmi integrációja érdekében – *általában*, több mint lehetetlen. Egyen-tanácsok éppúgy nincsenek, mint egyen-pedagógusok, vagy egyen-diákok. De egyen-problémákkal is ritkán találkozni. Ha tipikus gondokra keresünk választ, akkor viszont érdemes beszélni arról, hogy milyen alternatívákat nyithat meg a nevelésben, a személyiségfejlesztésben és a hátrányos helyzetű tanulók felzárkóztatásában a *drámapedagógia*, és milyen lehetőségeket tud adni a *színházi nevelés* eszközrendszerre, amely ebben a kétéves pilot programban komoly eredményeket és sarokpontokat tud felmutatni.

A sikeres integrációhoz olyan módszerekre van szükség, amelyek elhagyják a rossz pedagógusi beidegződéseket. Mert a siker érdekében a gyerekek meg kell nyílnia, hogy szabaddá tehesse alkotó energiát, s mert a pedagógusnak is nyitottnak kell lenni a másik (a gyermek) elfogadására, az együttműködésre. A drámapedagógia olyan eszközrendszerrel kínál, amellyel könnyebbé válik a tanulókkal folytatott kommunikáció éppúgy, mint a

gyerekek egymás közötti kapcsolatteremtése. Az előítélettől mentes kooperáció, a játék öröme utat nyit a gondolkodás felszabadításához, az élményeken keresztül ismeret átadáshoz, az aktivitás növeléséhez, a személyiség komplex fejlődéséhez. A szakember meggyőződését fejezte ki, hogy a drámapedagógia innovatív és hatékony eszköz tudott lenni a projektben résztvevő gyerekek esetében is a hátrányok felszámolásában, közelebb vitt a helyes magatartásformák felismeréséhez, a társas kapcsolatok elmélyítéséhez.

A program moduláris felépítése, a hálószerű, egymáshoz kapcsolódó programelemek láthatóan jól tudtak együtt mozogni a pályázat során. Segítették a készségfejlesztésen túl a közösség erejének megtapasztalását, s mindazon értékek felismertetését, amelyek társadalmi lényként való létezésünkben dominánsak. Olyan, a 21. században nélkülözhetetlen alapkészségek fejlesztését tudta a program elérni, mint a nyitottság, a tanulási és információfeldolgozási készség, s nem utolsósorban a szociális és érzelmi intelligencia. Márpedig mindezek nélkülözhetetlenek az egyén értelmes és boldog életéhez.

A színházi nevelési projekt során mindhárom konzorciumi résztvevő a három helyszínen: *Balatonszemesen, Pécsen és Nagykanizsán is létrehozta saját osztálytermi előadását*, amelyek mindegyike más és más részterületű problémákra összpontosított, a helyi problémákra és az adott célcsoporttal folytatott munkára fókuszálva. Mindegyik kemény, őszinte, ugyanakkor lélekemelő előadás olt. *A projekt felénél a három csoport, a balatonszemesi, a pécsi és nagykanizsai előadás összekapcsolódott: 2019 júniusában, beavató színházi nap keretében mindhárom csoport bemutatta saját előadását egymásnak, a gyerekek kipróbálják egymás szerepeit, megbeszélik a megtapasztalt és feldolgozott társadalmi problémákat. Így mindhárom bevont célcsoport megismeri a másik célcsoport által felismert és feldolgozott problémakört.*

A darab közösségi feldolgozása alatt folyamatos konzultáció működött a bevont diákokkal, ez az úgynevezett *"ÉrtékPont"* segítette az egyéni, individuális fejlődést, a közösség, a csoport által megtárgyalt problémakörök megértését, az egyedi kompetenciafejlesztést. Egy úgynevezett *"Ifjúsági Civil Kamera"* modul révén a darab kapcsán érintett, megbeszélte problémaköröket filmes eszközökkel vizsgálták globálisan. Emellett *érzékenyítő tréningek* segítettek a módszer hatékonyabbá válását.

Hogyan mindez hogyan nézett ki mindez a gyakorlatban, arról **Farkas Zsuzsanna**, a balatonszemesi Latinovits Művelődési Ház, mint konzorciumvezető igazgatója számolt be, egy előre elkészített fotómontázst is felhasználva. A Balatonszemesi Reich Károly Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola 28 fős, a Miklósfai Általános Iskola 40 fős és az Eck Imre Alapfokú Művészeti Iskola 32 fős pécsi tanulócsoportja 2018 szeptemberétől 2020 májusáig, a tanítási időszakban, egyik héten egy színházi nevelési foglalkozáson, a másik héten médiaműhelyben, a harmadik héten drámajátékos foglalkozáson, a negyedik héten közös beszélgetésen vesznek részt. Eközben vannak alkalmanként olyan programok, amik csak közvetetten kapcsolódnak a projekthez, ugyanakkor szélesítik a tanulók látókörét, növelik a kreativitásukat, az állóképességüket, a koncentrációs készségüket, fejlesztik a kommunikációjukat, és az értékalkotás közben tartalmas és szórakoztató programok. Ezek a koncertek, színházlátogatások, sportprogramok, workshop-ok és más fejlesztő, kulturális-közművelődési programok. A pályázatban résztvevő szakemberek a gyermek és ifjúsági közönség, a diákok színházzal történő nevelésére építették a pilot program egészét. Ennek megfelelően a szakmai program alapvető elemeként a projekt alapját egy közösségi színházi előadás képezte, a Henning Mankell svéd színházi rendező és szerző által írt ifjúsági regény-sorozat motívumait felhasználó adaptáció. A társadalmi és egyéni problémákat feltáró és arra reflektáló regény egy anyátlanul nevelődő kiskamasz életéről és a mindennapok nehézségeivel dacoló édesapjáról szól, akiket az emlékek és a jövőről dédelgetett álmok tartanak életben. A darab egy különleges játék az igazság kereséséről, a felelősségvállalásról, a jó cselekedetek nehézségeiről, a barátságról, a fantázia hatalmáról és a gyermekkor puha fészkeből való kihullásról, a felnőtté válásról. Vagyis arról, ami a legnagyobb tinédzser kori problémakör, és amelynek kezelése, fejlesztése életre szóló segítség lehet a célcsoport számára. A regény vonalvezetését, élethelyzeteit alapul véve a három konzorciumi résztvevő saját célcsoportjával létrehozta a saját osztálytermi színházi előadását, amelyhez komoly terepmunka és fejlesztő program kapcsolódott. A cél az volt, hogy a különböző társadalmi helyzetű, szemléletű fiatalok saját környezetükben megismerjék a társadalmukat, a mikroközösségben, az osztályukban társaikkal együttműködve a lokális problémákat, élethelyzeteket, és a kis problémák és megoldási

lehetőségük feltárásával, megismerésével közelebb kerüljenek saját életük későbbi nehézségeinek megoldásához, mindezt A Csillagkutya regénye és a színházi eszközök (dramaturgiai elemek, egymáshoz viszonyulás, kulturális kommunikáció stb.) révén.

A folyamat során a gyerekek a tanárral közösen kialakított fiktív világ keretein belül szereztek élményszerű tapasztalatokat, s ezeken át közelítenek különböző tanulási területekhez – ezt **dr. Lutter Imre** drámapedagógus, előadóművész, színházi szakember emelte ki a svédasztalos ebéd után szakmai összefoglalójában, amit egy színházi nevelési folyamatot képletesen bemutató ismeretterjesztő filmmel támasztott alá. A folyamatban a gyerekek alkalmat kaptak arra, hogy belehelyezkedjenek életüktől és helyzetüktől jelentősen eltérő (más történelmi kor, más ország, más életkor, más foglalkozás stb.) emberi szituációkba, s ily módon szembesülhettek egy-egy kitüntetett kérdéssel, konfliktussal.

A jól felépített tanítási dráma hozzásegítette a gyerekeket ahhoz, hogy egy-egy téma kvázi élethelyzetként megélve valódi élménnyé váljon számukra, miközben megtanulják saját gondolataikat, ötleteiket kifejezni, értékelni, és elképzeléseiket a gyakorlatban megvalósítani. Vagyis nem elsősorban a kognitív, értelmi tevékenység volt a domináns, hanem hogy élményeken, emóciókon keresztül önálló döntésekhez jussanak a résztvevők, egy olyan játék során, amelyben belülről jutnak el a megértésig. A szereplők fiktív világban, de valós problémákra fókuszáltak, tudatosan felvállalt szerephelyzetekben. Ez lehetővé tette számukra a szabadabb reflexiókat, ugyanakkor megismerhették saját cselekedeteik rejtettebb rugóit is. A mellettük és leginkább velük mozgó tanárok pedig – akik többnyire maguk is a folyamatos játék részévé váltak, rácsodálkozhattak egy-egy növendék megnyilvánulásaira. Azonban a szakmai megvalósító pedagógusok sem voltak magukra hagyva, hiszen a komplex tanítási dráma (komplex tanítási dráma alatt a gondosan felépített tanítási drámát értjük, amely gyakorlatokat, szabályjátékokat, színházi eszközöket, akár szakértői játékot is alkalmaz – időben semmiképp nem korlátozódik egyetlen 45 perces foglalkozásra) – mint dramatikus tevékenységforma, amely a drámajátékok valamennyi típusát magába foglalja – gyakorlatban való alkalmazására csak igen felkészült, drámajátékban jártas pedagógusok alkalmasak.

A délután második részében a diákokat arra kértük, hogy a számunkra kialakított színpadtérben mutassák be egy-egy szoborcsoportban és jelenetben, hogy számunkra mit jelentett a projekt, és annak élményei. Felüdülés volt egymás jelenetét, dramatikus szoborkompozícióját megnézni és röviden, a szakértő moderátor, **Szemerédy Fanni** segítségével értelmezni a látottakat.

Este, a vacsorát követően, a konferencia záró akkordjaként a *Muzsikáló Filmkockák - Utazás a filmslágerek világában* című produkciót nézhették meg a résztvevők. A fellépő művészek már mindannyian bizonyítottak az operett és a musical világában. Itt együtt, egy díszletes-jelmezes előadás keretében igazi időutazásra röptik a nézőket. Az előadás ötvözi a zenét, a táncot, a dalokat, a prózát, a színházi dramatikus elemeket, ezért is volt rendkívül hasznos a színházi nevelési projekt zárásaként. Közreműködött **Csengeri Attila, Gregor Bernadett, Göth Péter, Köllő Babett és Szász Kati**, mindannyian ismert és elismert színművészek.

Az előadást követően a gyerekek személyesen is beszélhettek a művészekkel, végül Farkas Zsuzsanna zárta be a projektet azzal, hogy a fenntartási időszakban újra találkoznak majd a résztvevők.

Budapest, 2020. augusztus 31.

